

KNJIGE U ISTRI Deset zanimljivih autora s kojima sam se družio u Puli

AUTOR: Vlaho Bogišić OBJAVLJENO: 15.12.2018. u 21:58

Javier Cercas, Peter Sloterdijk i Wole Soyinka

Prošle nedjelje u Puli je završio 24. sajam Sa(n)jam knjige u Istri. Za deset dana njegova knjižarskog, ali i festivalskog programa dvoranama pasatističkog zdanja negdašnjeg habsburškog časničkog casina, koji se ugasio prije točno stotinu godina, prošle su tisuće posjetitelja i stotine sudionika. O različitim dimenzijama toga susreta i varijetetima susreta u množini trebalo bi pisati ozbiljno i kritički, svakako češće nego što se to čini, premda svijest o razlici toga kulturnog događaja u javnosti postoji.

VEZANE VIJESTI

[NOBELOVAC WOLE SOYINKA OTVORIO PULSKI SAJAM NA HRVATSKOM JEZIKU 'Hvala Hrvatima za Davis Cup i hvala što ste dozvali sunce dok gostujem kod vas'](#)

NORVEŠKI FILOZOF LARS SVENDSEN Uspio sam se prestati dosađivati pišući o filozofiji dosade

Ovaj se zapis drži drukčijega traga, njegov se autor za tih deset dana i sam sreo s mnogim autorima i posjetiteljima, ali i mnogim, iznimnim kreatorima postava te velike priredbe. Između sadašnjih i budućih književnih nobelovaca, velikih filmskih režisera i pjesnika, filozofa i znanstvenika, odlučio sam iz deset dana izabrati deset biografskih sižea.

Izbor je to strogo osoban i nimalo jednostavan, u različitom ključu izostale su mnoge, samome autoru i općenito važne figure te famozne istarske priče koja se držala svojih tema o slobodi i Makedoniji, ali i širila u urbani prostor grada koji joj daje potrebnu sigurnost. Njezinu ovogodišnju partituru obilježio je ritam tri treme. Inicijalnu je posredovao književni nobelovac **Soyinka** kada je poetirao potvrdivši da bi ga trema na otvaranju doista, i kada bi se javila, minula u trenutku kada je čuo glas **Amire Medunjanin** koja je uz pratnju **Bojana Zulfikarpašića** pjevala u sjećanje na **Predraga Lucića**, kojemu je sajam bio posvećen.

Ali trema nikako nije napuštala **Miodraga Čerinu**, također vičnog javnim nastupima, dok je za svečanosti zatvaranja primao jednu od nagrada. Ta je Čerinina tenzija ona doza emocije koja istarske izvedbe uvjerljivije objašnjava od navodne posebnosti njihova ulja. A tremu je čitavo vrijeme imala i **Tanja Draškić Savić**, navodeći autore u zaslonu pročitanih knjiga da progovore u objektiv njezina fotoaparata, koji eto, kao što se vidi iz rezultata, nije stroj nego živa leća.

Javier Cercas

Smokve su česte u okolini Ibahernandoa, u Extremaduri na španjolskoj granici s Portugalom, kao i u Konavlima. Za razliku od sieste koja se u dubrovačkom kraju prestala prakticirati, taj detalj povezuje zavičaje istočnog i zapadnog Mediterana. Priča nam o tome pisac koji možda i najbolje u suvremenim europskim zemljama umije s pričom i koji se oprezno, a opet nedvosmisleno, poziva na **Cervantesa**: Da je Cervantes među nama, sigurno ne bi dobio nagradu Cervantes. Riječ je dakako o Javieru Cercasu, pripovjedaču koji povezuje svjetove umijećem slušanja, onoga što odzvanja obiteljskim tnelom i zidovima epohe te maštom čitatelja gdje će te slike uklopiti.

Majka mi je stotinama puta pričala - reći će - o njezinom lijepom šesnaestogodišnjem stricu, koji je otišao u rat i umro kao junak, a ona ga nikad nije zaboravila. Kada krene iz te točke, nezaborava, Cercasova priča pomjera granice ne samo među zaraćenim stranama nego i u čovjeku. Dok smo s njime šetali kamenim plohami grada koji unatoč tolikim obratima u putanji svojih naraštaja nije izgubio ishodišnu patinu još nismo znali ono što ćemo čuti za objedom, da naslov "Monarh sjenki" dolazi iz Ahilejeva razgovora u Hadu. A upravo je Ahilej junak iz naraštaja prvih Puležana.

Peter Sloterdijk

Producentica pulskih knjižnih čudesa **Magdalena Vodopija** strašno se uzrujala jer se krivo procijenilo potrebno vrijeme pa je **Peter Sloterdijk** na tršćanskom aerodromu čekao prijevoz za Pulu kakvih pola sata. Kada se neumorni komunikator kulturnih promjena i horizonta slobode pojavio, pokazalo se da razloga za nervozu ipak nema, štoviše gotovo smjesta je sjeo pred kamere i započeo razgovor, zamišljen kao konferenciju za novinare, a koji je zapravo više podsjećao na njegove poznate studijske improvizacije u filozofskom suzvučju.

Za kraće od dvadeset četiri sata, koliko se zadržao, Sloterdijk je stigao tri puta izaći na scenu, a potom i onako usput doručkovati kroasane i naranču u festivalskom, ali ipak dizajniranom košmaru, za na brzu ruku prostrtim fragmentom festivalske režije. Govoreći o "Strašnoj djeci novog vijeka" nije dakako odustajao od vlastite ključne riječi - dizajniranja svjetova: Moderna država postoji od onoga trenutka kada je dizajnirala predodžbu da je u nevolji. Stigao se i našaliti s hrvatskim jezikom, zapažanjem kako se doima kao dijete bez brata ili sestre što bi ih držalo za ruku.

Sinan Gudžević

Život je pravljenje uspomena. Više se od toga ne da učiniti - kaže **Sinan Gudžević** - te poentira: Jedino što je moje, to je jezik. O ostalome se možemo dogovarati. Njegovo recentno dvoknjižje o kojem se razgovaralo u Puli, zapisi o Maksimiru i Mirogoju, zapravo su nadaleko produžene zagrebačke šetnje. S ruba šume ovdje se gleda u "Zvijezde nad Brazilom", a s brijega u onostrano, s "Demonom po imenu Sutra", a da nogomet i smrt nisu ni metafore ni kontrasti koliko nit iz zaumne, prije nego spoznajne zalihe.

Bit će da se stoga Gudžević lecne kada mu se komplimentira kao iznimnom poznavatelju svijeta i govora klasične starine te piscu koji je iz predmodernog doba u sebi sačuvao istraživačku odgovornost za pouzdanost navoda. I bit će da je u pravu, jer koliko god da se dobar dio života kretao velikim gradovima, onim potonulim u kulturna dobra i ovim prostrtim u sportske i festivalske arene, svoju fascinaciju svijetom nije podvrgnuo kulisama. Govoreći o radiju, o glasu koji se širi iz etera, Gudžević vertikalno i horizontalno umrežuje uspomene, kao tihi svjedok s visoravni, gdje nema smisla vikati i gdje je šum svijet za sebe.

Vittorio Giardino

Svakome svome čitatelju koji mu se javi nakon predstavljanja **Vittorio Giardino** strpljivo i polako posveti izdanje crtežom koji se doima ne samo kao pristup priči u slikama već i sjećanju s kojim bi se čitanje kroz nju trebalo stopiti. Dakako, i u Puli ga je već dok je silazio s razgovornog podija čekalo nekoliko otvorenih očekivanja, ali se mag talijanskog romana u stripu iznenada okrenuo i stao prevrtati džepove sakoa. Pomislivši da traži pero, pokušali smo mu pomoći po sceni, no bila je riječ o malom ručnom satu, kakav se rijetko nosi, uri zapravo iz doba njegova naslovnog junaka Jonasa Finka, pomagalu koje kao da prije nego na prolaznost upućuje na naslovnu instrukciju - Život na čekanju.

Giardino je rođen (1946.) i živi u Bologni, gradu u kojem je, kaže, svaki peti stanovnik student, a za Italiju kaže da je, kada bi mogao birati, radije vidi kao zemlju srednje književnosti i sređenoga društva nego obrnuto. Premda svoga junaka nije preveo u svijet budućnosti "u kojem će svi zidovi pasti", Giardino dakako ne odustaje, a njegovo je hrvatsko izdanje lijepa razglednica iz Pule na tom putu: Za knjige je potrebno vrijeme, a za druge medije novac.

Nikola Madžirov

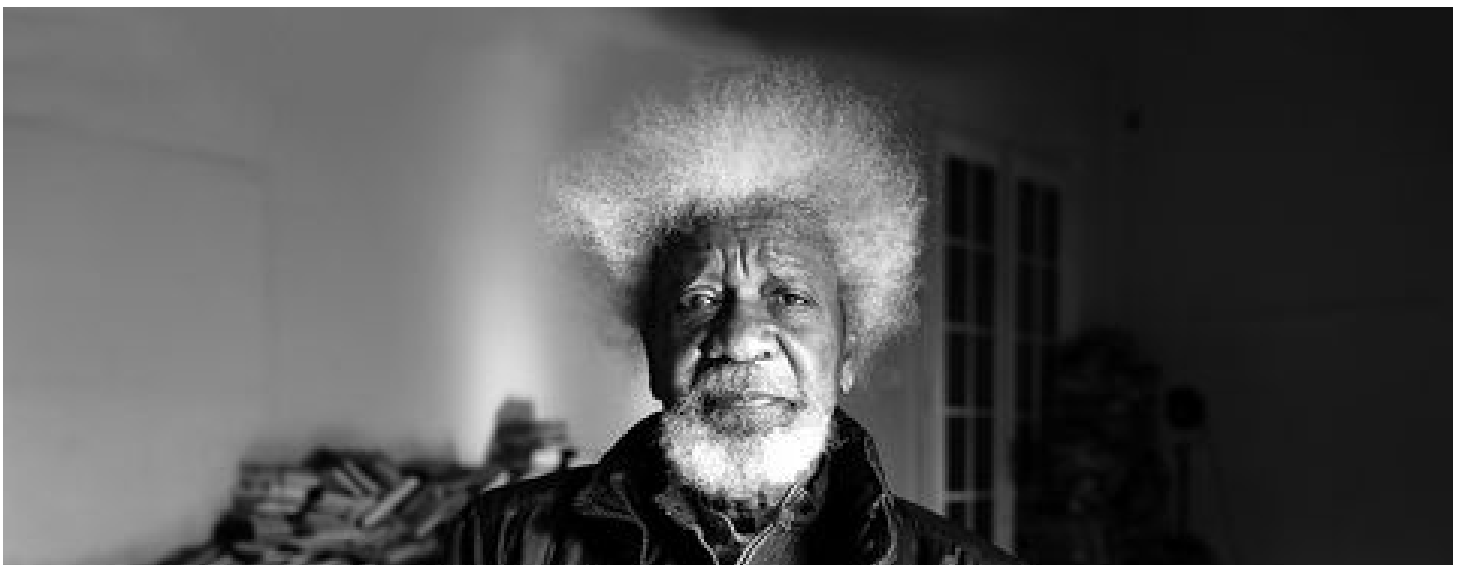

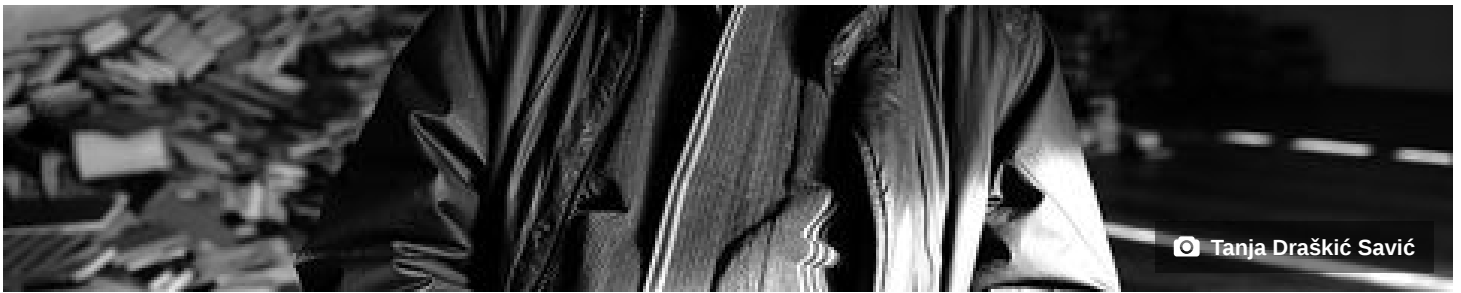

Kada slušam stihove jezika koji ne razumijem, mogu se vratiti u svoje djetinjstvo - rekao je **Nikola Madžirov**, a to je ono stanje u govornom ritmu za koje je kritika govoreći o naslovnoj uputnici "Premješten kamen" toga makedonskog pjesnika zapazila da je izvrsno pogođeno, jer njegove pjesme kao da izviru iz nekog drugog vremena, odražavajući ono nadnaravno i istančano. Sam pjesnik iz Strumice, koji je u Puli sa svojim književnim naraštajem "čitao Makedoniju", inzistira na prostoru tišine, a to se imaginacijsko polje nalazi "između" potrebe za odlaskom i doma koji je definiran - mogućnošću povratka.

Madžirova doista treba čuti kako bi se razumjelo zašto nove pjesme objavljuje rijetko, kako se tekst obnavlja s obzirom na detalj koji je spomenuo referirajući se na kineski stih: Što je ožiljak dublji, to je sumnja veća. U pjesmi o "ljetnom spuštanju noći" govori kako "grad sagorijeva u crvenilu mjesečine, i protupožarne stepenice kao da vode prema raj: čak i tada kad svi se spuštaju po njima". Da, Madžirov je pjesnik silaska sa scene.

Wole Soyinka

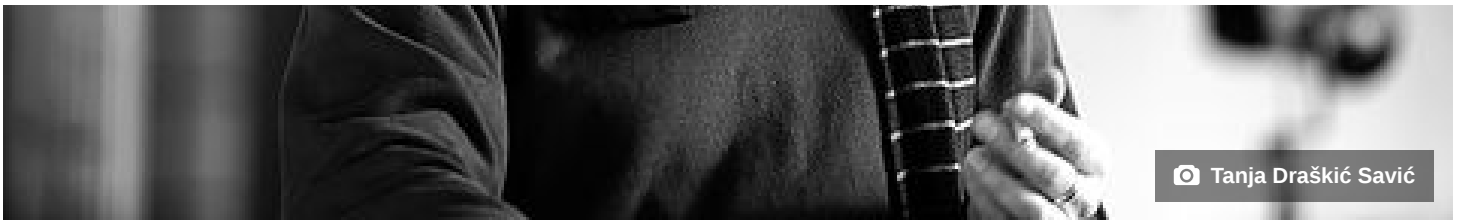

Kao i **Albert Camus**, Wole Soyinka rođen je u Africi, u nigerijskoj Abeakuti (1934.), pa ipak tog se velikog majstora dramaturgije koji je povezoao tradiciju vlastite jarupske kulture sa zapadnih afričkih rubova i umjetnosti zapadnoga kanona drži prvim Afrikancem kojemu je Nobelov komitet (1986.) povjerio književnu medalju. Rijetko se tako daleko - iz Nairobija, preko Pariza i Venecije u Pulu - putuje jednokratno, na dva, tri dana, razlog mora biti jak, pa i osoban.

No što god da je ikonu postkolonijalnog književnog mita i civilne odlučnosti na to navelo, kao da nema boljeg mjesta na svijetu za prijevodnu reaktualizaciju njegova romana "Vrijeme rasapa", originalno objavljenog prije gotovo pola stoljeća. U njemu govori o zemlji anarhičnih utopija rastrganoj korupcijom i korporacijom, manipulacijama i pohlepom. Soyinku u Puli kao da nimalo nije diralo to što su se hrvatske elite odmicale od njega sve do Zagreba, pričao nam je kako je nekoć posjetio Split te da su išli na izlet u tvornicu konca, bit će Dalmatinku u Sinju. Kad smo mu spomenuli Dubrovnik, kao da se smiješkom pozvao na svoj memoarski naslov - "Moraš krenuti u zoru".

Alem Ćurin

Na zapažanje iz sajamskog kataloga da je **Alem Ćurin** svojim ilustracijama davao dodatno značenje, a onda i vrijednost, ideji Feral Tribunea, Boro Dežulović je na otvaranju njegove pulske izložbe “Ples slobode” poentirao kako to nije točno jer je značenje Ćurinova crteža izvorno i vrijedno po sebi, pa kao takvo i ugrađeno u Feralov temeljni kapital, a nikako dodano. Spomenute se perspektive ne isključuju, u obje je linije sadržana nijansa koja Ćurinov crtež drži autentičnim, no dok je Feral bio središnji kabinet hrvatske postmoderne kojemu je nadrealna zbilja bila neiscrpni izvor za montažu atrakcija, Ćurin se i ondje, kao i poslije, drži dubokih korijena (pato)genike toga starog svijeta.

Poput uvijek, protivno svakoj logici jedre smokve u Viškoj iznad Bačvica, u čijem sam se hladu davno čudio oblicima takvoga Splita. Novine su u nas zaspale prije nego što ih je Feral pokušao probuditi, zapravo kad je Smoje za njih prestao pisati, a nekako je u to doba i smokva posječena. Iz hrpe tiskovina za otpis u pulskoj dvorani prilazio je Alem Ćurin opušteno, kao stari poznanik, što zapravo i jest, znanac koji se ne da maknuti iz sjećanja jer svijet novina čijim jezikom govori, time što ih ovaj čas nema, nije prestao postojati.

Eiríkur Örn Norðdahl

Kad **Eiríkur Örn Norðdahl** napiše roman, morate pridržati šešir da ne odleti - napisale su neke velike europske novine o stilu islandskog pripovjedača, aludirajući na njegovu uvjerljivost, ali i klobuk od kojeg se ne odvaja. Tako je u oba smisla bilo i u Puli, vrijeme je bilo pogodno za pokriti glavu, a publika spremna prihvatiti piščevu poruku: Želio sam napisati neugodan roman - neka se čitatelj umjesto katarze osjeća uprljano zlom fašizma. Norðdahlovo "Zlo" doista je takva, eruptivna priča o utvarama kojih se ne treba prestati bojati. A Norðdahlovi, Nadia i Eikur, došli su u Pulu s Ísafjördura, stijene oceanske hridi na kojoj je pisac odrastao.

Čitavo desetljeće taj je četrdesetgodišnjak proveo na kontinentu, pa je i Nadiju, koja je ime dobila po čuvenoj gimnastičarki, upoznao u Helsinkiju. Dio godine i nadalje provode u švedskom Västeråsu, a kada se s njima priča za stolom Vodnjanke, koju je kao zavičajni kantun održala istarska kultura sjećanja, sav se taj zamršeni preplet skandinavskih predjela od Karelije na istoku do Grenlanda u izmaglici na zapadu doima ne samo razgovijetnim nego i toplim.

Lars Svendsen

Budući da se ovogodišnji festivalski program Sa(n)jam knjige u Istri bavio slobodom i da to onda podrazumijeva filozofska tumačenja, dolazak norveškog profesora **Larsa Svendsena** nije posebno impresionirao.

Jednostavno, njegove tečno i točno sročene interpretacije o strahu, modi, eto i slobodi, pa čak i zlu, precizno dozirane u pristupačna izdanja za široke konzultacije, slutile su na još jedno predavanje o tome kako se snalazimo u svijetu iz kojega se ne može pobjeći. Doduše, baveći se dosadom, Svendsen je uputio kako ona može biti "privilegirano stanje", ali ipak ni to nije dalo misliti da u Pulu dolazi živ i nepretenciozan duh, iznenađujuće zrelosti i obvezujućih, nimalo konjunkturnih preporuka.

Strah potkopava slobodu - kazao je bez ustezanja: Pogotovo u javnom prostoru, strah troši bezbrižnost. Ali detalj kojim je predočio "razliku" svoga pristupa pokazao je tumačeći samoću, razumijevanje usamljenosti. Usamljenost - kaže - tuče pojedinca znatno učestalije u društvima s kolektivizacijskom agendom nego u individualiziranim zajednicama. Premda se pritom pozvao na empirijsko istraživanje, takvo što se ni u laboratoriju ne može naučiti, to treba moći prepoznati.

Velibor Čolić

Velibor Čolić

Volio bih vjerovati, ali nisam više siguran u to, da je Quorum bio “manifest jedne lude ambicije i nepokolebljive vjere u književnost”. Tako, naime, doduše ne o Quorumu nego o kvorumašu **Veliboru Čoliću**, njegovu romanu “Egzil za početnike”, piše pariški LeMond. Svaki korak toga zapaženog francuskog pisca, čije su se priče o nama proširile po svijetu i dalje od frankofonih dominiona, po zavičaju logistički prati “nacionalni centar za knjigu”, dakako francuski, a ne hrvatski. Sreli smo se nakon trideset godina, ali nismo pričali o Quorumu, u čiju je kompoziciju Čolić uskočio dok još nije prešla na trasu uskog kolosijeka.

Zanimalo me je sve o Gallimardu, a pripovjedač s osjećajem za detalj udovoljio je mojoj znatiželji šetnjom rukopisa po famoznim stubama s kojih se i kao dobitnik nagrade Francuske akademije Prix de Rayonnement de langue et de la littérature française može opasti. Po svojstvu da biti ozbiljan pisac znači istrajati u spomenutoj vjeri u književnost, a ne se kretati društvenim pejzažem nakićen priznanjima i odobravanjem, Čolić će teško biti kulturno repatriran. Naprotiv, njegov “Egzil” trenutačna je adresa hrvatske zbilje.